

РОЗДІЛ 1. Підприємливість і підприємництво

Урок 2. Більше, ніж про гроші: економічне мислення

Пояснюємо учням суть економічного способу мислення, показуємо на прикладах його цінність для підприємців та важливість у повсякденному житті. Економічне мислення — це не лише про гроші, а про відповідальність, вибір і наслідки наших дій. **Підкреслюємо**, що економічне мислення потрібно кожному, не лише підприємцям.

Звертаємо увагу учнів на те, що ресурси завжди обмежені (час, гроші, вміння, навички, увага); успіх залежить не стільки від кількості грошей, а переважно від того, як їх використовують; "вигідне рішення" не завжди "дешеве рішення" — важливо оцінювати вигоди і витрати; у підприємстві важливо прогнозувати наслідки дій.

Обговорюємо з підлітками чи достатньо просто хотіти багато грошей, щоб стати успішним, чому прийняття рішень — це вміння, яке тренується, як економічне мислення проявляється у побуті (покупки, навчання, планування часу тощо), чому підприємства, що приносять користь людям, живуть довше.

Ставте запитання, що змушують пояснювати логіку вибору, а не просто відповідь.

Ознайомлюємо з поняттям "енергоетикет" як практичного застосування економічного мислення до енергоспоживання. Енергоетикет — це прояв поваги до інших, до довкілля і до майбутнього людства. **Формуємо** енергоощадну поведінку, **розповідаємо** принципи енергоетикету. **Підкреслюємо**, що економія — це не скупість, а розумне використання ресурсів, той, хто ощадливо ставиться до ресурсів, може досягти результату з меншими втратами.

Пригадуємо, що таке альтернативна вартість: коли обираємо щось одне — від чогось іншого відмовляємося. Наголошуємо, що раціональні рішення приймаємо не за емоціями, а за очікуваним результатом. Коли зіставляємо витрати і вигоди, то важливо враховувати не лише гроші, а час, зусилля, вплив на репутацію.

Основні поняття та змістові акценти: економічний спосіб мислення, енергоетикет, масштабування бізнесу.

На перший погляд матеріал теми здається повністю новим, але насправді при уважному розгляді учні розуміють, що це поглиблення вже здобутих знань — так чи інакше про економічний спосіб мислення вже йшлося у 8 класі і в попередній темі, але поняття "економічний спосіб мислення" ще не вводилося. Тому і завдання з повсякденного життя підлітків про осінній ярмарок з одного боку вже нібито і давно знайомі, але й вимагають винахідливості, практичності та знання нового матеріалу.

Енергозбереження — як ніколи актуальна тема і тут вона розглядається як приклад економічного способу мислення, реалізації концепції сталого розвитку.

Форми роботи на уроках можуть бути такими:

- завдання "Альтернативна вартість" — учні обирають одну дію (наприклад, 2 години сидіти в TikTok) і визначають, що могли зробити натомість (підготувати презентацію, поспілкуватися з друзями, відпочити);
- міні-обговорення "Як ми щодня приймаємо фінансові рішення?".
Орієнтовні критерії оцінювання: пояснення ключових понять (ресурси, альтернативна вартість, маргінальний аналіз) — 0–4 бали, якість і реалістичність пропозицій — 0–5 балів, участь у дискусії й аргументація (логіка, приклади) — 0–3 бали;
- мікрокейс "Купити чи зробити?" — учні обґрунтовують свій вибір;
- скласти список витрат на виріб/послугу та визначити можливу ціну і прибуток;
- рефлексія "Що я сьогодні зрозумів/ла про гроші, чого раніше не помічав/ла?".